

OGLAŠAJTE V
NAJSTAREJŠEMU
SLOVENSKEMU
DNEVNIKU V OHIO
★
Izvršujemo vsakovrsne
tiskovine

ENAKOPRAVNOST

EQUALITY

NEODVISEN DNEVNIK ZA SLOVENSKE DELAVCE V AMERIKI

CLEVELAND, OHIO, MONDAY (PONDELJEK) MAY 20, 1946

ADVERTISE IN
THE OLDEST
SLOVENE DAILY
IN OHIO
★

Commercial Printing of
All Kinds

STEVILKA (NUMBER) 99

Iranu je
je izbruhnila
vilna vojna

Oborožene sile
centralne vlade so
napadle Azerbajdžan

LONDON, 19. maja—Radio v
Tabriz je nocoj poročal,
so na 150 milj dolgi fronti
Zendanom in Kurdistani
v tku boji in da je pro-
Azerbajdžan proglašila
civilne vojne proti Iranu.
Radijsko poročilo pravi med
“Kri je začela teči. Ob
popoldne je despolna vest, da
vladne čete začele z ofenzivo.
oglašeno je vojno stanje. Bo-
pripravljeni za boj. Stojte
vemo. Borite se do zadnje kap-
kri in branite svojo svobo-
dno.” TEHERAN, 19. maja—Radio v
ut pohištvi je nocoj naznani, da so
slovenske oborožene sile napadle
Azerbajdžan.

Napad je bil vprizoren od
vzhodnega dela strani v kurdiski
vzhodnem blizu jezera Urmia,
radijsko poročilo pravi, da je bilo v
progašeno vojno stanje in
bila tam formirana voja-
ska vlada, ki je naznana, da
je bila ukaz, ki bi se ga našlo na
po 11. zvečer, ustreljen.

DRATELJ BOOTH

WASHINGTON UMRL

INDIANAPOLIS, 19. maja—
je umrl tukaj v starosti
let ameriški pisatelj Booth
Washington, ki je dvakrat dobil
Njegovo najbolj poznanega
so bili "Seventeen,"
"Sam" in "The
Amberons."

Pokojni pisatelj je mnogo let
dal po 16 ur na dan, vsled
če mu je opečal vid in leta 1930
popolnoma oslepel. Operacija
je vrnila* vid, toda zadnjih
let je bil skoraj popolnoma

Dekel izgubil obe roki in
oko v eksploziji

V petek zvečer se je 14-letni
Donald Butler v spalni sobi na
svojih staršev v Brecksville
igral s kosom dinamita, ki
eksploiral in dečku odtrgal
pri zapestju in ga osle-
nil očesu. Težko ranjen
deček se nahaja v Huron
bolnici v kritičnem polo-
gu. Sila eksplozije je zdrobila
okna v hiši. Starši in 16-letni
deček so se ob času razstrel-
ili v spodnjih prostorih
hiše. Ko je bil deček odpeljan v
jedilnico, je policija v hiši našla
najmanj pojma, kje je de-
ček dobil dinamit.

25-LETNICA ZAKONA

25-letnico zakonskega

sta te dne obhajala Mr.

John Racher, bivajoča

Warren, Ohio. Mr. in Mrs. Joe

John Racher in Mrs. Persin sta

za to priliko so jima so-

lomili in prijatelji priredili

lepo presenečenje v gostil-

ni prostorji Carioca na

Niles Rd. Jubilantom ce-

čamo in jim želimo, da bi v

zadovoljstvu doča-

tudi zlati jubilej!

ZELJA SE MU JE IZPOLNILA ...

BYRNES BO NOCOJ POROČAL O POTEKU PARIŠKE KONFERENCE

WASHINGTON, 19. maja—Državni departmet je nocoj naznani, da bo tajnik Byrnes v ponedeljek ob 9. uri zvečer podal adijsko poročilo o poteku izjavljene konference zunanjih ministrov, ki se je pretekli četrtek v Parizu odgodila do 15. junija.

Ko se je Byrnes v petek z letalom vrnil v Washington, ni hotel časnikarjem podati nikake izjave. Kmalu po svojem povratku je odšel v Belo hišo, kjer je govoril s predsednikom Trumonom.

Z Byrnesom sta se vrnila tudi senatorja Connally in Vandenberg.

Zmaga katoliške stranke v Holandiji

AMSTERDAM, 18. maja—Pri prvih splošnih volitvah, ki so se vršile na Holandskem od leta 1937, je včeraj zmagala zmerna katoliška stranka, ki je dobila 30.8 odstotkov od 4,750,000 glasov, ki so bili oddani. Na drugem mestu stoji delavska stranka premiera Willema Schermerhorna, ki je dobila 28.3 odstotkov glasov.

Končne številke izkazujejo, da je katoliška stranka dobila 1,466,510 glasov in 32 sedežev v parlamentu, medtem ko je delavska stranka dobila 1,247,664 glasov in 29 sedežev.

Ostali sedeži v parlamentu so razdeljeni med stranke kot sledi: kalvinisti, 13; komunisti, 10; protestanti, 8; konservativci, 6, in protestantska zveza 2.

Medtem ko so volite zadale udarec delavski stranki, pa je vpliv komunistov narastel, kajti včeraj so dobili nad pol milijona, oziroma 10 in pol percentov vseh oddanih glasov, dočim so pri volitvah leta 1937 dobili samo nekaj nad tri procente glasov.

Ray T. Miller zmagal

Konvencija precinknih odbornikov demokratske organizacije, ki se je vršila v petek zvečer, je skoro soglasno ponovno izvolila Ray T. Millerja predsednikom strankinega centralnega odbora. Opozicija progressivnih demokratov, ki so imeli v primarnih volitvah tudi svojo listo kandidatov, je bila povsem nominalna in proti Millerju sploh ni postavila kandidata. Konvencija je med drugim odobrila vse demokrate, ki so bili nominirani prošli torek, vključivši governerja Franka J. Laurscheta.

Moški utonil, ko je avto
padel v reko

V nedeljo zgodaj zjutraj se je

iz nepojasnjene vzroka zako-

talil v reko Cuyahoga neki avto-

mobil, v katerem se je nahajal

46-letni Ernest Witbeck, 1443 W.

107 St. Truplo je bilo kmalu po

nesreči potegnjeno iz vode. Po-

kogni moški je bil samec in za-

padna tukaj brata in dve sestri.

PODR. ST. 106 SANS

Jutri večer ob osmih se vrši
seja podružnice št. 106 SANS v
Slovenskem družvenem domu
na Recher Ave. Ker je na dnevnem
redu zelo veliko zadev, tikočih se kampanje in proslava
"Jugoslovanskega dne," ki se vrši prihodnjem mesecu, se prosi
člane v društvene zastopnike, da se gotovo udeleže.

Kdor je človekoljub, daruje
za otroško bolnico v Sloveniji

Sovjetski listi napadajo Ameriko in Vel. Britanijo

MOSKVA, 19. maja—Sovjetski komentatorji so tekmo zadnjih par dni sipali na Zedinjene države napade, ki so bili do sedaj v sovjetski javnosti namejeni samo Angliji.

Včeraj je revija "Novi čas" kritizirala Ameriko radi pohlepnosti po bazah in tajnosti glede atomske bombe, da noče deliti z ostalimi miroljubnimi narodi, danes pa je armadni list "Rdeča zvezda" priobčil članek polkovnika Viktorja Čeprakova, v katerem se proti Zedinjenim državam napreja obtožba, da si skušajo zasigurati baze širom zemeljske obale.

Anglija si tudi prizadeva ne samo utrditi baze, katere že poseda, zlasti na bližnjem in srednjem zapadu, temveč skuša v tem delu sveta razširiti omrežje svojih baz, piše sovjetski polkovnik.

Sovjetski znanstvenik profesor Fjodor Galperin pa je objavil na rusko ljudstvo poziv, da se v čim večjem številu posveti študiji atoma, njegovega sestava in lastnosti, da bo kas novim nalogam, ki jih prinaša bodočnost.

Neki pisatelj je v "Pravdi"

danes komentiral glede izjave

britske kontrolne komisije, v kateri se je priznalo, da se v britskih okupacijskih zoni v Nemčiji nahaja v službi Anglije 120,000 nemških vojakov, potem pa vprašal, ali ni vprito tega na mestu sumnja, da se v zapadni Nemčiji ustvarja nov "črni reichswehr."

ROP V NASELBINI

Mrs. Anna Podboršek, 1236 E. 61 St., pazi na svojega malega vnuka vsako popoldne in

v zvečer, ko se nahaja njena hčer

Mrs. Katie Dissauer, 7604 Donald Ave., na delu. V petek večer

okrog 10:30 ure se je kot po-

navadni odpravila iz hčerinega

doma na svoj dom. Ko je prišla

iz zgornjega nadstropja v ozadju

hiše do vrat, je zapazila, da

dežeje in je položila neki paket,

v katerem je imela nekaj svoje-

ga perila, in ročno torbico na

stopnice in se vrnila po dežnik.

Zamudila se je komaj par minut,

a ko je zopet prišla do vrat, je

zapazila, da ji je nekdo, ki je

ocividno čakal, da bi jo napadel

in oropal, vzel paket in denar.

Poklicana polica je na

dvorišču našla razmetane pred-

metne pakete, a manjkala je ročna

torbica. Ker je možno, da je

zlikovce vrgel torbico stran,

potem, ko je iz nje vzel denar, pro-

si Mrs. Podboršek, da bi jih naj-

delitelj vrnil, ker jo ceni kot da-

ri.

54. žrtev prometa

Do sobote zvečer je bilo v pro-
metnih nesrečah na cleveland-
skih ulicah ubitih 54 oseb. Zad-
nja žrtev je bil Samuel Steklach,

star 65 let, ki je umrl v Mestni

bolnišnici. Lani je število ob

istem času znašalo 34.

NA OPERACIJI

V Glenville bolnišnici, kjer se
je podvrgla operaciji, se nahaja

Mrs. Mary Morell, 838 Craneing

Rd., Wickliffe, O. Prijateljice so

vabljeni, da jo obiščo, mi ji

pa želimo skorajšnje okrevanje!

Stvaren patriotizem! Deja-

nja, ne besed! Prispevajte za

otroško bolnico v Sloveniji!

Stavka železničarjev odložena do četrtka; pogajanja obnovljena

Stavka okrog 250,000 ameriških železničarjev, ki se je imela pričeti v soboto ob 4. popoldne, je bila pet minut pred določenim časom odložena za pet dni.

Novi grobovi

ANGELA FORTUNA

Danes zjutraj je preminila v Cleveland Clinic bolnišnici Ange- la Fortuna, rojena Pečjak, stara 48 let, stanujoča na 15708 Calcutta Ave. Doma je bila iz vasi Gradenc pri Žumberku, kjer zapušča sestro in brata in več sorodnikov. Tukaj je bivala 25 let. Tukaj zapušča soproga Franka, doma iz vasi Selca, fara Mirna, in štiri pastorce:

Frank, Anton, Mrs. Mary Zakrajšek in Mrs. Frances Spenko, dve sestri: Mrs. Rose Herbst in Mrs. Mary Germ, brata Franca v Pensylvaniji, in mnogo drugih sorodnikov. Pogreb se vrši v sredo iz J. Žele in sinovi po-

grebnega zavoda, 458 E. 152 St.

* * *

MARCUS LATKOVIC

Preminil je Marcus Latkovič, star 63 let, stanujoč na 3004 St. Clair Ave. Doma je bil iz Mezrapola, Žumberak, odkoder je prišel v Ameriko pred 48 leti.

Bil je član društva sv. Nikolaja št. 21 HBZ. Tukaj zapušča otroke: Wilson, John, Peter, Thomas, William, Nick, Mrs.

Alice Kocis, Ann in Joan. Pogreb se bo vršil iz Golub pogrebnega zavoda, E. 47 St. in Superior Ave.

"ENAKOPRAVNOST"

Owned and Published by

THE AMERICAN JUGOSLAV PRINTING & PUBLISHING CO.
6231 ST. CLAIR AVENUE CLEVELAND 3, OHIO

HENDERSON 5311-12

Issued Every Day Except Saturdays, Sundays and Holidays

SUBSCRIPTION RATES—(CENE NAROČNINI)

By Carrier in Cleveland and by Mail Out of Town:	
(Po raznašalcu v Cleveland in po pošti izven mesta):	
For One Year—(Za celo leto)	\$7.00
For Half Year—(Za pol leta)	4.00
For 3 Months—(Za 3 meseca)	2.50

By Mail in Cleveland, Canada and Mexico:	
(Po pošti v Clevelandu, Kanadi in Mehiki):	
For One Year—(Za celo leto)	\$3.00
For Half Year—(Za pol leta)	4.50
For 3 Months—(Za 3 meseca)	2.75

For Europe, South America and Other Foreign Countries:	
(Za Evropo, Južno Ameriko in druge inozemske države):	
For One Year—(Za celo leto)	\$9.00
For Half Year—(Za pol leta)	5.00

Entered as Second Class Matter April 26th, 1918 at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the Act of Congress of March, 1879.

104

Arthur Gaeth (O. N. A.):

Razgovor z maršalom Titom

Poročevalc Arthur Gaeth je bil o priliku svojega nedavnega obiska v Jugoslaviji sprejet po maršalu Titu. Njegovo poročilo o tem interview-u bomo objavili v treh odlomkih.

I.

"Najmogočnejša osebnost vsega Balkana." Te besede dobro opisujejo 53-letnega prvaka Jugoslavije, maršala Titu. Med vsemi ameriškimi poročevalci sem bil prvi, kateremu je dovolil poseben in zaseben intervju, odkar je bila ustanovljena jugoslovanska republika.

Maršal Tito me je sprejel v svoji pisarni v Belem dvoru v Beogradu. Oblečen je bil v elegantno sivo uniformo, s hrastovim listjem in zvezdo na rokavu, okraski, ki označujejo njegov visoki čin, ki je bil ustanovljen izrecno zanj. Niti njegova zunanjost niti njegovo obnašanje ne spominjata na proletarce, katerih zadeve in koristi tako čvrsto zagovarja. Kretanje in govorica vzbujata vtis človeka, ki je prebil mnogo svojega časa s knjigami. V razgovoru se poslujuje zemljevidov in navaja citate. Govori več jezikov, katerih se očividno ni naučil po posluhu kot bi se jih bil naučil preprost človek, temveč iz knjig, katere je listal, učeč se slovnice in besed.

To vam je človek lepe in prijetne zunanjosti. Poln z upanja, ki si je svet svojega smotra. Očividno tudi ve, kako zgraditi načrtno vladu. Nikakor pa ni to človek, ki bi se bil pojavit na površju le radi tega, ker se je zatekel v gozdove in se uspešno boril proti Nemcem. Jasno je, da se je učil posla vladanja in da ve, kako na podlagi marksističnih načel reševati človeške probleme.

Maršal Tito me je sprejel, ker je želel odgovoriti na nekatera vprašanja, katera sem bil vposlal njegovemu uradu. Moje prvo vprašanje je bilo naslednje: "Kako dolgo bo trajalo, da postane nova jugoslovanska republika sigurna? Ko sem leta 1936 stavljal isto vprašanje nekemu sovjetskemu komisarju, je dejal, da bo treba 15 let, da bo večina sovjetskega prebivalstva vzgojena v smislu marksističnih načel. Ali bo vzel to v Jugoslaviji tudi toliko časa?"

Maršal je odgovoril brez odlaganja in določno: "Mislim, da ne bo trajalo tako dolgo, ker je Jugoslavija ljudska republika. Ne sovjetska. Mi smo prelomili s preteklostjo na drugačen način. Preobrat je pri nas prisel z osvoboditvijo, ko smo razbili nemško, italijansko in kolaboristično agresijo. Pod pritiskom vojne pa so se izvršile spremembne dokaj hitreje, kot bi se bile v mirnem času, in se bodo verjetno tudi lažje in hitreje zasidrale."

"Konsolidacija," je dodal, "bo izvedena s tem, da bodo prisli na površje mladi ljudje. Četudi ne morem reči zatrudno, vendar sodim, da bo razvoj končan v teku 10 let, ker je vojna v mnogih krajih prizadela tudi najmlajše in so tudi otroci trpeli. Videle so izdajo in jo preizkusili sami na sebi. Zato bodo tudi mnogo lažje razumeli. V desetih letih bomo najbrže premagali vse svoje težkoče."

"Seveda, naš uspeh bo odvisen tudi od zunanjih političnih razmer. Mislim, da je tudi vaš sovjetski komesar upošteval zunanje zadeve. Noben narod ne more biti sam dandanes. Vsaka dežela je v teh časih mednarodnih problemov povezana s splošnimi razmerami na svetu. Ker pa razvoj naše konsolidacije ni neodvisen od mednarodnih zpletljajev, bo v zvezi z njimi bolj hiter ali pa bolj počasen."

"Da bo vse populoma jasno, bi želel še naglasiti, da to, kar se je zgodilo v Jugoslaviji, ni revolucija v polnem pomenu pojma. Naša republika je ljudska republika. Zasebna lastnina in mnogo drugega, ki smo imeli v preteklosti, je ostalo nespremenjeno, tako da je velika razlika med nami in sovjetskim sistemom. Konsolidacija bo radi tega krajša in nas bo prizadela manj."

Kjerkoli mi je bilo težko slediti prevajaču, nas je prekinil maršal sam in objasnil. Očividno je sledil angleškemu prevodu zelo pazljivo. Moje drugo vprašanje je bilo: "V koliko bo mogla zasebna lastnina obstati v deželi, kjer mora tekmovati z državnimi kmetijami, z 'NA-MA'—narodne prodajalne—in industrijam, katere upravlja država?" Odgovor je bil naslednji:

"Zasebna podjetja se bodo mogla razvijati in so nam potrebna. Narodne prodajalne in industrije jih ne bodo

ovirale. Zasebna podjetja zatirajo in omejujejo v mnogih deželah drugačni razlogi—pomanjkanje surovin, zaprti trgi in zaprte mednarodne trgovine.

To so posledice vojne. Razmer te vrste pa ne boste našli le v Jugoslaviji, temveč tudi v mnogih drugih evropskih deželah. V drugih deželah so bile omejitve zasebnega podjetništva še mnogo bolj ostre—kar potrjuje, da so isti razlogi in iste težkoče povsod. Kar drugje ovira razvoj podjetništva, ima iste posledice tudi pri nas.

"V bistvu pa nimajo državna podjetja nobene zveze s tem. V nekaterih evropskih deželah so bile industrije socializirane, da bi se odpravilo te težkoče—a to je politika, katere se nismo oprijeli."

Dr. Metod Mikuž:

V JAJCE IN NAZAJ

(Nadaljevanje)

Proti večeru smo odšli. Smer: Mrežnica-Perejasica. Pot je bila naporna, močno podobna maršu od Ljubljanskega vrha čez Rakitno, Mokra na Travno goro, pa tudi nevarna, ker je vodila med Ogulinom, Trošmarijo, ustaškimi zasedami, preko prometnih črt, porušene zeleznice in globokih kanjonov Mrežnice. Ni bilo prijetno. In razumljivo, da je moral Jaka nekajkrat povzdigati glas. Vsakemu le ni bilo jasno, da bi bilo, če bi nas zaločili dan na tem sektorju, po partizanskem slovarju tesno, gosti in vroče.

Zato je bilo nad vse potrebno pospešiti korake. Kjer smo hodili, vsepovsod smo videli sledove velikih nemških tankov, ki so prekrižali sleherno ped zemlje, videli smo porušene in požgane hiše, kajti bližali smo se pravemu Kordunu in Liki. Cez Mrežnico, ki leži v globoki potosiči in je globoka in mirna, je šlo gladko, a bil je že dan, ko smo prelezli strmo pobočje na drugi strani. Vse je šlo gladko in lepo, bili smo na osvobojenem junashkem Kordunu—a za trdno obljubljenih kamionov nikjer.

Pred Perejasico, ki je bila nekdaj lepa in velika vas, a takrat s pravoslavno cerkvijo vred kup razvalin, smo predanili. Kurirji so odšli na vse strani iskat in naročat kamione, a nazaj jih ni bilo in ne avtomobilov. Proti veste smo poskušali srečo še trije: Jaka, Kidrič in jaz. Sli smo do neskočnih treh Polojev, iskali vso noč zvezze z Otočcem, navadili vsakega odbornika, ki ni hotel posoditi konj, kleti še s kranjskim hudičem in nazadnje obsedeli in čakali ob cesti, če se je ostalim v Perejasici posrečilo kaj bolje in več.

Domenili smo se sicer, da se snidemo v Poloju, a ker so kar trije in ker je večkrat tako, da se zgreši, če čakali, so se tovariši iz Perejasice, ki so dobili kamion, odpeljali čez Donji Poloj po cesti, ki jih ni bilo na karti, brez nas proti Slunju v Otočec. Smola? Nesreča? Kaj še? Ugljibili smo res, kako se je to moglo zgoditi, iskali smo tud krovce, a je in ostante še danes nerešeno, zakaj so prav za prav trije Poloji, daljši od devetih najdaljših trakul. Odšli smo v vas, razumljivo da v enega od nesrečnih Polojev, razposlali kurirje in spet čakali. Kupili smo ovco in ukrenili še več podjetnih, a ovce nismo snedli, ker je prisel kamion poprej, to je čez pot.

Prehodil sem res veliko in marsikatero partizansko pot, a take še ne. Kolona, ki se je zaradi nevarnih krajev vidno pomerila z zaščito, je bila velikanska, pot je šla v strme brege, in počasi kot polž, po snegu in blatu. In povrh še zastoj na vsakih deset metrov in to za delj časa. Hodili smo vso noč, kar bi prehodil človek sam v nekaj urah. Ko se je pot že prevelila v dolino proti Lapeu, smo visoko v gorah naleteli na ljudi, otroki, ženske in starce. Kljub snegu in mrazu so živeli pod velenji in zasilnimi šotori, kajti svoboda jim je bila ljubša kot smrt, internacija ali pomoč okupatorju po dolinah.

Zivo sem se takrat spomnil prenekaterega slovenskega človeka, ki mi je ob preprečevanju potrebnosti in nujnosti naše osvojiteljne borbe odvrnil: "Kaj naj počнем z njo?" Ob zori še smo prišli v dolino in na rob gozda. Že poprej smo silšali iz doline posamezne strele, a jim nismo posvečali velike pozornosti. Jaka sam je odšel na pregled, a se kmalu vrnil: počakati je treba do večera, na cesti so Nemci. Druge pamtne pomoči ni bilo, kot da smo se zavlekli višje na strmi breg in na njem čepe, sede in na pol leže počakali večera.

Ker Nemci niso bili daleč, je bila nujno potrebna tišina. Ni bilo, a verjeli so nam prav vse. Pri Trubarju so nas čakali kameroni za Livno. Mraz, dež... pa se dalo to zlepja dopovedati

prav vsem, še najmanj pa zaščiti, mlademu bataljonu en izmed proletarskih brigad. Že čez nekaj minut je bilo v bregu živahnno, kot da ni v vsej Bosni več nobenega Nemca in začigali so se neštečiognji. Pogasil jih je in priboril tišino šele Jaka. Skrajno neprijetno bi le bilo, če bi nas Nemci odkrili. Ne samo, da bi nas temeljito razbili, bilo tudi vprašanje, kako bi se umikali starejši in od poti in zapanosti izmučeni ljudje. Da bi prenehral, da name je padlo nekaj četniških rafalov in zapihal je gorak veter, kajti do morja ni bilo daleč. Štab dalmatinskega korpusa nas je v Livnu lepo sprejel, porazdelili so nas po stanovanjih, kjer smo se posušili in nasplili.

(Dalej prihodnjih)

V mraku smo se zbrali in uredili—vsak je imel svoje določeno mesto in številko v kolonini čakali noči. Celodnevno tišino in konspiracijo je pokvaril partizan, kateremu se je sprožila puška. Jaka divji, a kar je je, lahko bi bilo še slabše. Kljub temu, preostajalo nam ni drugega, smo se premaknili na rob gozda.

Kmalu smo videli svojevrsten prizor.

Nedaleč od nas se je s pilnimi lučmi in nemoteno premikala po cesti iz Knina velika motorizirana nemška edinica. Počasno in natančnih razdaljah so sledili tankom kamioni, brez hrupa in v redu kot na paradi. Ob vsem tem smo bili res majhni in neznaniti, a nihče od nas ni dvoljal, kdo bo nazadnje le zmagoval.

Jutri, pojutrišnjem, enkrat—to so bile za partizane važne besede in ne brez vsebine. Nazadnje je bil prehod le prost in nadaljevali smo pot še dolgo in noč.

Bližali smo se srbski vasi in padli so prvi strelji, za tem rafalji in bombe. Ker je bil točno pot pričakovati možnost četniškega napada, smo bili prepričani, da smo zadeli nanje. Močne patrone so takoj odšle, a se vračale druga za drugo s poročili, da je vas kot izumrta, postelje razstane in še tople. Ali je sovražnik zbežal, ali je to samo past?

Sli smo v vas, trkali na okna in vrata in nazadnje le pripravili vsaj do joka staro ženico, ki je med sto in sto le-te izjecljala, da je stara, sirotinja, da ni vredna nikdar partizanov in tako naprej. Pospal smo, kot je pač kdo mogel in vedel, in jutro je še pojasnilo vse. Vas je bila srbska, naša, partizanska, a Srbi so nas imeli za Nemce in četnike in zato so s strelnjem opozorili vso okolico, naj beži. Bežalo je res vse, ponoči in v gozdove, ostali so le starji ljudje.

Zavladalo je veselje na obeh straneh in na videz prazne in avne hiše so nas bogato pogostile iz svojih zalog, zakopanih in skritih v zemlji. Nisem pa slišal ene same tožbe ali žal besede iz teh dobrih srbskih ust.

Vas je bila dobro požgana ali porušena, sinovi in može ali pobiti ali v partizanah. Zrel narod je bil to, zrelega pa je napravilo trpljenje in neutrušljiva želja po pravi svobodi. Spet me je bilo sram marsikaterega Slovencev.

Vse je šlo v najlepšem redu, le vozove je bilo treba čakati prav povsod. Kljub temu nismo odnehalni od zlatega pravila, da se je bolje slabo voziti kot dobro hoditi. Bilo je to tudi potrebitno in nekateri bi le težko hodili. Mali, a vztrajni bosanski konjiči pa so tekli, da bi človek tega nikoli ne verjel in v teku zatnato skrajševali velike razdalje. V Srbu, požganem in porušenem, smo prenočevali na Komedni mesta in drugi dan spet čakali vozove. K sreči so le pričeli in po našem odhodu prav kmalu—Nemci. Morda so nas sledili; važno je samo to, da smo jim ušli. Kako bi izgledalo, če bi nas dobili v tem kraju, si še danes ne morem misliti.

Nabiralka Cecilia Subelj: John Zakravsek, 1038 Addison Rd. in Matt Krasovec vsak po \$10. Mary Krizmančič \$8.

Nabiralka Mary Somrak: John Debreljak, Victor Drobnic.

S Kidričem sva se sicer pregrnila z njegovo ogromno deko, a kaj kmalu kot sosedje, Začevič, Brecelj, Jeras in Kocbek, sedela v vodi, kar ni bilo prijetno. Z neko zavistjo smo gledali Jakšev zložljiv trinožni stolček, enega izmed dvestopadesetih, to pot potrebnega "artikla." Višje, v smeri proti Drvaru je pričelo snežiti, za tem pa se je nižje ponovno ulivala "ploha za ploho. Sele na Livanjskem polju je dež prenehal, da name je padlo nekaj četniških rafalov in zapihal je gorak veter, kajti do morja ni bilo daleč. Štab dalmatinskega korpusa nas je v Livnu lepo sprejel, porazdelili so nas po stanovanjih, kjer smo se posušili in nasplili.

Slovenski ameriški narodni svet

3935 W. 26th Street, Chicago 23, Ill.

Na zadnji (prvi) konvenciji SANS, ki se je vršila 2. in 3. sept. 1944 v Clevelandu, so bili izvoljeni sledči uradniki, gl. odborniki in člani širšega odbora:

CASTNI ČLANI:

Castni predsednik: LOUIS ADAMIC, Milford, N. J.

Castna podpredsednica: MARIE PRISLAND, 1034 Dillingham Avenue, Sheboygan, Wis.

Castni član: DR. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio.

CLANI EKSEKUTIVE:

Predsednik: ETBIN KRISTAN, 23 Beechtree St., Grand Haven, Mich.

1. podpredsednik: JANKO N. ROGELJ, 6208 Schade Ave., Cleveland 3, O.

2. podpredsednik: FRED A. VIDER, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinoia.

Tajnik: MIRKO G. KUHUL, 3935 W. 26th St., Chicago 23, Ill.

Blagajnik: VINCENT CAINKAR, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Zapisnikar: JACOB ZUPAN, 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

LEO JURJOVEC, 1840 W. 22nd Pl., Chicago 8, Ill.

ANTON KRAPENC, 1636 W. 21st Pl., Chicago 8, Ill.

LEOPOLD KUSHIAN, 6409 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio.

ALBINA NOVAK, 6117 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio.

FRANK ZAITZ, 2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

NADZORNÍ ODBOR:

LOUIS ZELEZNICKAR, predsednik, 351 N. Chicago St., Joliet, Ill.

JOSEPH ZAKRAJSEK, 7603 Cornelia Ave., Cleveland 3, Ohio.

JOSEPH ZAVERNIK, 309 Tenafly Rd., Englewood, N. J.

ŠIRSI ODBOR:

ANTON DEBEVC, 1930 So. 15th St., Sheboygan, Wis.

JOSEPH F. DURN, 15605 Waterloo Rd., Cleveland 10, Ohio.

JOSEPHINE ERJAVEC, 527 No. Chicago St., Joliet, Ill.

ANTON HORZEN, Route No. 4, Princeton, Ill.

ANTHONY JERSIN, 4676 Washington St., Denver, Colo.

REV. MATH KEBE, 223-57th St., Pittsburgh 1, Pa.

FRANK KLUNE, 604-3rd St., N. W., Chisholm, Minn.

HELENA KUSAR, 1936 So. Kenilworth Ave., Berwyn, Ill.

KATHERINE KRAINZ, 17838 Hawthorne Ave., Detroit 3, Mich.

JOHN KVARTICH, 411 Station St., Bridgeville, Pa.

JOHN POLLOCK, 2465 Lakeland Blvd., Noble, Ohio.

LUDVIK MUTZ, 364 Menahan St., Brooklyn, N. Y.

ANTOINETTE SIMCICH, 17410 Nottingham Rd., Cleveland 19, Ohio

TERESA SPECK, 4658 Rosa Ave., St. Louis 16, Mo.

VALENTINE STROJ, 1040 N. Holmes Ave., Indianapolis, Ind.

JOHN M. STONICH, 1634 Cedar St., Pueblo, Colo.

ANDREW VIDRICH, 706 Forest Ave., Johnstown, Pa.

ANTON ZBASNIK, A. F. U. Bldg., Ely, Minn.

JOSEPH ZORC, 1045 Wadsworth Ave., No. Chicago, Ill.

BUDHIN DEMANT

GUSTAV LE ROUGE

(Nadaljevanje)

soli in končno se je mladi mož prebudil.

Njegova prva beseda je bila, da je zahteval pijače. Silna žejja ga je pekla v grlu; s slastjo izipil dva polna kozarca citronade.

Preplašeno se je oziral okoli sebe, med tem ko je zvesti Tolliam skrbno pazil na vsak njegov gib.

— Ne morem se spomniti, kaj se mi je prijetilo . . . Vse sem pozabil. Moj spanec je bil podoben smerti.

— Ali se počutite bolje?

— Samo strašno truden sem. Ves sem zbit in zdi se mi, kakor da imam svinčen obroč okoli sene.

— Toda sночи? je vprašal Indijec spoštljivo.

— Zelo zgodaj sem se vrnil, sedel sem v ta naslanjač — to je vse, kar morem reči. Zdi se mi, kot bi bila temna lukanja v mojem spominu.

Pri belem dnevu je bil videti studio spet intimen in pričinjal. Tolliam je bil odprt okna, in čimborj so se razgubljale duše pare kloroforma, tembolj je bolnik občutil, da se vrača k življenju.

— Nič ni hudega, je dejal, se dvignil in napravil nekaj koralov, kakor bi hotel preizkusiti svoje moči. Oslabost, ki si je ne morem razlagati, kmalu izgine!

Čimborj se mu je vračal spomin, tembolj je razmišljal o čudnem dogodku.

— Ali nisi opazil ničesar posebnega? je vprašal Indijca.

— Da, gospodar, ko sem vstopil, je vladal tu čuden neokusen vonj kot po jabolkih. Le malo močno poduhajte, še sedaj se čuti.

PREGLEJTE
odtekališča — strehe
in naročite takoj
NAKOVOST IN IZDELAVO
WM. POWELL
EUCLID AVE., pri Ivanhoe
GL 4540

STROJE ZA KOSITI TRAVO

EKSPERTNO NABRUSIMO, POPRAVIMO
IN PREUREDIMO

Imamo nove kose in koleza za nadomestilo

DAJTE V POPRAVILO SEDAJ!

Preprečite gnečo spomadi!

Tudi nabrusimo žage. Pridemo iskati in

nazaj pripeljemo ter kupujemo stroje za

kositi travo.

Universal Lawnmower

Grinding Co.

Jim Gospodarich, lastnik

14928 SYLVIA AVENUE — PO 4089

Pri teh besedah je Lionel takoj spoznal, kaj se je zgodoval.

— Kloroform! je zaklical. Sedaj razumem vse . . . Nekdo se je danes ponoči splazil v moje stanovanje in me je kloroformiral, da me okrade.

Mladi mož je naglo zagrabil za svojo listnico in v trenutku opazil, da so mu izginili papirji.

To bi bil pač lahko vnaprej vedel, je jezno zaklical. Vzeli so mi pisanje profesora Parkerja in druge važne beležke.

— Gotovo niso bili navadni tatovi, je pripomnil Tolliam. Ničesar se niso dotaknili, ničesar niso odnesli, ničesar spravili v nered. Ali ne sumite nikogar?

Lionel ni odgovoril; menadoma se je spomnil Misterije in načina, kako vsiljivo ga je izpraševala.

— Zame je to jasno kot beli dan, je zamrmral. Edino Misterija se je mogla polasti dokaumenta. Toda s kakšnim nameom? Ali mi hoče zabraniti, da odpotujem?

— Mislim, ga je prekinil indijski služabnik, da vas hočejo oni, ki so vas okradli, prehiteti in se polastiti pred vami zatkla svedeči Aztekov.

Lionel Brady je zmignil z ramami.

Ce je stvar taka, so tajte vsekakor izgubili svoj čas, kajti k sreči sem bil tako previden, da sem izbrisal označbo zemljepisne dolžine.

Toda vaše beležke?

— Da, res je, a stalo jih bo dosti truda, preden se bodo spoznali v teh mojih beležkah. Naj bo kakorkoli že, dogodek te noči je svarilo, ki mi bo poslej dobro služilo.

— Zakaj ne bi poskusili, je dejal Tolliam, prisiliti to žensko, da vam vrne vaše papirje?

— To bi bilo zmanj.

Ti ne poznaš Musterije. Vse bi odkrito tajila in ker nimam niti najmanjšega dokaza . . .

V tem hipu je zbudil Lionelovo pozornost čuden predmet, ki je ležal poleg njega na preprogi in ki ga je v svoji skrbi za gospodarja celo Tolliam prebral. Stvar je bila kakor velik pajek. Kot gotove japonske igračke iz celuloida ali ebonita, je bila na videz živa.

Lionel je prijel žival in jo pozorno ogledoval.

— Ne vem, kaj pomeni ta umetna živalica . . . Če so jo pozabili vložilci, je treba reči, da se zabavajo z otročnjaki.

Toda sночи? je vprašal Indijec spoštljivo.

— Zelo zgodaj sem se vrnil, sedel sem v ta naslanjač — to je vse, kar morem reči. Zdi se mi, kot bi bila temna lukanja v mojem spominu.

Pri belem dnevu je bil videti studio spet intimen in pričinjal. Tolliam je bil odprt okna, in čimborj so se razgubljale duše pare kloroforma, tembolj je bolnik občutil, da se vrača k življenju.

— Nič ni hudega, je dejal, se dvignil in napravil nekaj koralov, kakor bi hotel preizkusiti svoje moči. Oslabost, ki si je ne morem razlagati, kmalu izgine!

Čimborj se mu je vračal spomin, tembolj je razmišljal o čudnem dogodku.

— Ali nisi opazil ničesar posebnega? je vprašal Indijca.

— Da, gospodar, ko sem vstopil, je vladal tu čuden neokusen vonj kot po jabolkih. Le malo močno poduhajte, še sedaj se čuti.

bo moglo zadržati; odpotujem še danes.

— Premislite dobro, gospod, dejal Tolliam s skoraj proščim glasom. Kar se vam je dogodilo, je zelo čudno. Mogočne sovražnike imate . . .

— Prekosim jih na ta način, je dejal veselo Lionel, da jih prehitim. Izgubili bodo mnogo časa s tem, da bodo iskali zemljepisno dolžino. Ko jo najdejo, bom jaz morda že zdavnaj na cilju.

— Torej v resnici odpotuje?

Indijec ga je gledal čisto preplašeno.

— Da, pošteni moj Tolliam, odpotujem in moj sklep se ne da spremeni. Pripravi mi takoj navaden nahrbnik in predvsem ne pozabi mojega browninga. Hitro bom kosi, potem pa grem v urad železniške družbe United Mexico Company.

— Ljuba tet!

— "Vem, da zdaj ko bereš to moje pismo, še ne veš, kdo Ti piše. Zato se Ti moram najprej predstaviti. Če malo pobrskšč po spominu in greš za okoli 20 let nazaj, se boš spomnila na čas, ko si bila na Dobrem polju, kjer sta tedaj rasla dva mlada Frantarja: Pavelca in Jožek. Ta zadnji sem jaz, ki Ti pišem. Med tem dolgim časom sem zrasel in marsik doživel.

— "Ljubljana, 21. feb. 1946

— Tolliam je odšel z globokim vzduhom. Lionel Brady pa je stopil v svoj toaletni kabinet. Če pol ure ga je zapustil sveže obrit, orpan in v polni posesti svoje energije. Misel na pustolovsko ekspedicijo, na boj zozemljene nasprotnike, je vrnila pogumno yachtmanu vso njegovo življensko moč in dobro voljo.

— Pred vsem gre za to, da osvobodim Parkerja, si je dejal. Kar se pa tiče Musterije, uredim vajine račune malo pozneje.

Tretje poglavje
Mygal

V zapuščenem kraju predmestja North-Beach stoji še danes čudna zgradba: ima dve nadstropji in obstoji iz samih železnih plošč, ki so privite na jeklene trame. Od zunaj se boš spomnila na nobenega okna in težko je uganiti, na kak način je mogoče priti v to čudno hišo, kajti nikjer ni nobenih vrat in železne plošče so povsod iste velikosti in iste sive barve.

Če vprašate kakega prebivalca onega predmestja, vam bo odgovoril, da je bila ta hiša zgrajena neposredno po velikem potresu, določena za tovarno raket in umetnega ognja. Bodisi da podjetje ni uspelo, ali pa da se je mestni svet protivil zgradbi take tovarne in neposredni bližini mesta, zgradba ni bila dogovorjena in dolgo časa je bila "Železna hiša" prazna.

(Dalje prihodnjih)

Prispevajte za otroško bolnico, ne besed! Prispevajte za otroško bolnico v Sloveniji!

STAMP TO HONOR VETS . . . This special three-cent stamp honoring veterans of World War II will be issued on May 9. It will be of standard size and will include a facsimile of the honorable discharge emblem now seen on so many lapels.

BE KIND TO ANIMALS

Andrew Jackson

President Jackson gave this toast at a banquet in 1832 on Thomas Jefferson's birthday. It was aimed at Vice President John C. Calhoun, advocate of the right of states to ignore laws of the federal government.

BE KIND TO ANIMALS . . . For the entire week, animals of every species have the right of lording it over humankind. Be Kind to Animals Week is sponsored by the American Humane Association but widely observed.

PISMA IZ STAREGA KRAJA

Napredujejo, ker so si sami izbrali vodstvo

Mrs. Jennie Opalk, 1016 univerzo, sem šel v službo na North Ave., Girard, Ohio, je pred nedavnim prejela pismo od delavca na veliko, seveda, ker sem moral. V tej službi sem dočkal konec vojne.

"Vsa naša družina je srečno preživelih celo vojsko. To se pravi, ostali so živi. Zdravi so vsi, le jaz čutim posledice zapora proketih Italijanov! Gotovo več, da Slovenci že od nekdaj niso marali Lahov. Italijan je bil in bo zatiralec našega naroda. Zato ne morem razumeti, zakaj nam ne dajo Primorske in Trsta. Jugoslavija je bila vso vojno na strani velikih zaveznikov in je žrtvovala en milijon in sedemstotisoč ljudi za svobo in uničenje fašizma.

PISMA IZ STAREGA KRAJA

Ena vas je plačala za celo faro

Fred Stanich, 10413 Reno Ave., je prejel pismo od brata Franca Stančič, iz Dolnjega Vremena, pošta Vremski Britof pri Divači, Slovensko Primorje, v katerem brat sporoča, da so Nemci mačevali nad najbljajo vasjo, ker so vojaki pretrgali železniško progo. Radi tega so požgali vas in še preje pa izopalili vse, kar je imelo kaj veljave.

V pismu ste bili slike dveh sinov Francelna, starega 25 let, in Mirka, starega 23 let, ki sta oba služila partizane.

"Vreme, 9. jan. 1946.

"Dragi brat in cela družina!

"Naznanim Ti, da sem prejel Tvoje pismo. Najlepša Ti hvala zanj. Piše mi, da obžaluješ našo nesrečo. Je res hudo ali vendor zahvalim Boga, da smo si še življenje ohranili. Pisal sem Ti že, da 8. februarja bo dve leti, od kar smo pogoreli. Začgal si so nam okupatorji, ker so trgali železnicu naši vojaki in potem smo mi plačali.

"Vprašaš me, katere hiše so pogorele. To so: Zure, Mentjal, Štule, Gašperič, Šimin, Vrdjan, Čempar, Mrknjač, Mgonj, Matičan, Majer, Škril, Tendr in Pazlivc.

Vsem tem so hiše pogorele dne 8. februarja 1944 leta.

"Drugič, ko so spet delali ak-

Francel Stančič

Mirko Stančič

cije in trgali železnicu, so ravno tako v vas dve uri streljali, to je bilo 28. aprila 1945 leta. Tisti dan je ubilo Toneta Bigarjevega in 16 let starega sina Čemparjevega, na njih prostoru, ko so kopali skrivališče. Krogla je priletelna z Bosača, ko so streljali v vas.

"Tisti dan bi bilo tudi kmalu nas ubilo, ko je priletelna krogla od kanona na tisti košček strehe, kar nam je še ostalo in je še tisto porušila. Tedaj smo se mi spodaj tiščali. Ko bi krogla ne bi bila priletelna ravno v neko ogrado, nas bi bila ubila. Tako so se ljudje čudili, da nas ni ubilo, ko nam je vse razbilo. Da, bilo je strašno hudo.

"Dragi brat! Piše mi in vprašaš, kako je na Brešču in v Naklu. Pri njih je še vedno po navadi. Zaradi vojne niso nič prizadeti, ne na domovih in ne na ljudeh. Sin od Tone je po-

**CONSTRUCTION LOANS
STRAIGHT BANK LOANS
FHA LOANS
G I LOANS**

**PROMPT SERVICE
LOW INTEREST RATES
Monthly Reduction Loans**

APPLY AT

St. Clair Savings & Loan Co.

6235 ST. CLAIR AVE.

HENDERSON 5670

Zaveden Slovenec, 67 let star, zaprt kot talec 16 mesecev

Zora Zorc iz Rakeka je pisala sledenje pismo svoji teti Mrs. Karolin Gabrenja, soprogi poznašega Mr. John Gabrenja, 22010 Ivan Ave. Nečakinja piše kako je bil njen oče preganjani ker je bil narodno zaveden in ker je vsa njegova družina simpatizirala in sodelovala z Osvobodilno fronto. Niti dejstvo, da je mož 67 let star, ni oviral domaćih izdalcev pri njihovemu podzemlju, in zahtevali so, da so ga Nemci in Italijani mučili in preganjali. Njeno pismo se glasi:

"Rakek, 8. feb. 1946.
"Draga teta!

"Danes smo dobili od Tebe zavitek. Za poslano se Ti v imenu cele rodbine prisrčno zahvaljujem. Sicer nam res ničesar ne manjka, a dobro nam de Tvoja pozornost. Saj smo v tej vojni toliko prestali radi tujcev in domaćih izdalcev. Ker je odšel moj brat Dušan, ki je v juniju 1942 leta padel, k partizanom, soata Italijani zaprli, prvici 16. marca 1942 leta. Po treh tednih so ga izpustili, kar pa domaćim izdalcem ni bilo po volji. Zato so ga po 14 dneh ponovno zaprli. Potem je bil neprerogoma 16 mesecev zaprt za talca s štirimi drugimi očeti partizanov.

"Kaj je prestajal, ko so ga na dvorišču sodišča v Ljubljani že izbirali za ustrelitev, si lahko misliš. Ni pa bili niti po njihovih predpisih nič kriv, ker zaradi starosti ni mogel delovati za osvobodilno fronto. Le soyražil je Nemce in Italijane. Bil je zaveden Slovenec med vso okupacijo.

"Takrat so se domaći izdalci izgovarjali na Italijane. Dne 1. maja lanskega leta pa so se razkrinali, ko so ga 67 let starega par dni pred osvoboditvijo ponovno zaprli za talca in se imata za svoje življenje zahvaliti samo naši vojski, ki je Ljubljano še pravočasno osvobodila. Mnogo so jih odpeljali zadnje dni na Dolenjsko in tam postrelili.

"Zadnje dni pa je ta golazen sramotno pobegnila pred našo prodriajočo armado ter pustila seznam za usmrtev namenjenih, kjer so bili vsi zavedni Rakovčani navedeni. Od naših so-rodnikov bi menda malokateri ostal, če bi se jim bila namera posrečila. Tudi brat Franjo je bil v italijanski in v nemški internaciji. Pravi čudež je, da je postal v Dachau pri življaju, saj je revez tehtal samo 47 kg ter je bil bolan na pljučih, ledvicah ter še več drugih boleznih.

"Dragi brat, veseli me, da je Tvoja družina še živa in zdrava. Večkrat smo si mislili na Freda, da mogoče tudi on tod hodi. Saj je bolje, da je bil tam. Žena je še precej pri zdravju. Hči pa še ni poročena. Saj imam srečo v tej vojni, ker sem že sedmo leto sam brez sinov, da je vsaj hči doma. Gleda Gradišča Ti za sedaj ne morem drugega sporočiti, kot da tista vas ni bila nič prizadeta. Ob prvi priliki jim sporočim, da skrbim po njih in da naj pišejo. Za sedaj zaključim moje pisanje. Drugič več

in Vas najlepše pozdravimo vse skupaj. Tvoj nepozabljeni brat,

"Franc Stančič".

"Vrnili se je po osvoboditvi tak, da ga ni bilo mogoče spoznati, pa je imel takrat že 20

in

FAST FEEDING . . . Jimmy Slyter, 19, receives food through tube from thermos bottle during his Los Angeles-Catalina island swim try. The navy veteran was forced to abandon his attempt after two hours and 49 minutes of paddling, approximately five miles short of the 22 mile route. He was pulled aboard exhausted. Judges believe that he struck his head on boat which caused collapse.

in

in